

ÖZET

Keçi Rasyonlarında Farklı Düzeylerde Meşe Yapağı Kullanılmasının Sindirilebilirlik ile Bazı Rumen ve Kan Parametreleri Üzerine Etkisi

Bu çalışmada, farklı düzeylerde meşe yapağı bulunan rasyonların keçilerde yem tüketimi, sindirilebilirlik, bazı rumen parametreleri ve karaciğer enzim düzeyleri üzerine etkilerini incelemek amaçlanmıştır.

Denemede, yaklaşık bir yaşında, sağlıklı, başlangıç canlı ağırlıkları 22-28 kg arasında olan dört baş erkek yerel kıl keçisi kullanılmıştır. Araştırma, 14 gün alıştırma, yedi gün örnekleme olmak üzere her biri 21 günlük toplam dört dönem halinde Latin-kare deneme deseninde yürütülmüştür. Rasyonlar alıştırma dönemlerinde *ad libitum*, karşılaştırma dönemlerinde ise alıştırma dönem ortalamalarının %90'ı düzeyinde ve iki öğün (08.00 ve 15.00) halinde verilmiştir. Çalışmada hayvanlara su *ad libitum* olarak sunulmuştur. Kaba yem karışımı içerisindeki buğday hasılı/meşe yapağı oranları sırası ile 100/0, 75/25, 50/50 ve 25/75 olarak düzenlenmiştir. Meşe yapağı bulunuş oranına göre rasyon grupları MY0, MY25, MY50 ve MY75 biçiminde oluşturulmuştur. Karma yem, her gruba sabah ve öğle yemlemesinden 30 dakika önce 2 x 125 g olmak üzere, günlük 250 g verilmiştir.

Denemede ana denek materyali olarak kullanılan meşe yapraklarının ortalama olarak KM üzerinden %8,38 HP, %27,02 HS, %47,14 ADF ve %9,61 tanen içerdiği belirlenmiştir.

Rasyonlarda meşe yaprağı oranı arttıkça KM tüketimi artarken, KM ve OM sindirilebilirlikleri azalmıştır. Rasyon gruplarına göre sırasıyla, günlük KM tüketim değerleri 476,46, 582,36, 691,46 ve 687,89 g/gün/hayvan olarak, metabolik canlı ağırlık başına KM tüketim değerleri ise 40,82, 49,18, 58,38 ve 59,28 g/gün/kg CA^{0,75} olarak bulunmuştur. Ayrıca deneme gruplarında, KM sindirilebilirlikleri sırasıyla %64,70, 57,55, 53,84 ve 56,61 olarak, OM sindirilebilirlikleri ise %65,37, 57,95, 54,24 ve 57,19 olarak belirlenmiştir. KM tüketimi MY50 ve MY75 gruplarında benzer bulunurken, bu iki grup ile MY0 ve MY25 grupları arasındaki değerler istatistiksel olarak farklı (P<0,01) bulunmuştur. KM ve OM sindirilebilirlikleri ise gruplar arasında istatistiksel olarak önemli bir farklılık göstermemiştir.

Rasyonlara göre, rumen pH düzeyleri gruplarda sırasıyla 6,67, 6,65, 6,68 ve 6,61 olarak, amonyak azotu düzeyleri ise sırasıyla 177,22, 164,67, 163,49 ve 177,09 mg/l olarak tespit edilmiştir. Rasyonlardaki meşe yaprağı oranının rumen pH ve amonyak azotu düzeylerine olan etkisinin istatistiksel olarak önemli olmadığı belirlenmiştir.

Rasyon gruplarında sırasıyla, AST düzeyleri 50,72, 54,26, 52,99 ve 58,48 U/l olarak, ALP düzeyleri 634,19, 661,34, 778,50 ve 858,63 U/l olarak, δ-GT düzeyleri ise 30,85, 39,42, 29,24 ve 18,55 U/l olarak belirlenmiştir. Serum AST, ALP ve δ-GT düzeylerinde, gruplar arası farkların istatistiksel olarak önemsiz olduğu saptanmıştır.

N dengesi çalışması sonucunda da biriken N miktarları gruplarda sırasıyla -0,41, 0,91 1,03 ve 2,14 g/gün/hayvan olarak tespit edilmiş, gruplar arasındaki farklılığın önemsiz olduğu saptanmıştır.

Anahtar sözcükler: *Quercus coccifera*, keçi, sindirilebilirlik, N dengesi, rumen amonyak azotu, serum AST, ALP ve δ-GT değerleri